Rozwiązanie

18.1.

a	b	liczba operacji mod
25	15	3
116	324	6
762	282	6

18.2.

$a_1, a_2, \ldots, \quad a_n$	NWD$(a_1, a_2, \ldots, a_n)$
36, 24, 72, 150, 114	6
119, 187, 323, 527, 731	17
121, 330, 990, 1331, 110, 225	1

18.3.

Przykładowa poprawna odpowiedź:

$w \leftarrow a_1$
dla i = 2, 3, 4, ..., n **wykonuj**
  $w \leftarrow NWD\ (w, a_i)$
zwróć w **i zakończ**

Zadanie 19.

Wiązka zadań *Zakupy międzyplanetarne*

Mieszkańcy galaktyki Różnoliczbowo zamieszkują 9 planet: Liczbowo$_2$, Liczbowo$_3$, …, Liczbowo$_{10}$. Na każdej planecie Liczbowo$_i$ jej mieszkańcy posługują się systemem liczbowym o podstawie i. Na każdej planecie wszystkie ceny są liczbami naturalnymi.

19.1.

Mieszkańcy czterech sąsiadujących planet: Liczbowo$_2$, Liczbowo$_4$, Liczbowo$_8$ oraz Liczbowo$_{10}$ często podróżują pomiędzy tymi planetami i kupują różne towary. W poniższej tabeli znajdują się ceny wybranych towarów zakupionych przez jedną osobę na różnych planetach. Uzupełnij tabelę, przeliczając **podane** ceny na systemy liczbowe wszystkich czterech planet.

Towar	**Cena towaru zapisana w systemie liczbowym planety**			
	Liczbowo$_2$	**Liczbowo$_4$**	**Liczbowo$_8$**	**Liczbowo$_{10}$**
Kozaki	10111011			
Płaszcz			724	
Skuter				1458

19.2.

Na różnych planetach ten sam towar może mieć różną cenę, na przykład cena ciasta kokosowego na planecie Liczbowo$_{10}$ wynosi 38_{10}, zaś na planecie Liczbowo$_8$ jego cena wynosi 55_8 (równą 45_{10}).

Mieszkańcy planety Liczbowo$_{10}$ są bardzo oszczędni i przed zakupami porównują ceny towarów na wybranych planetach. Uzupełnij w poniższej tabeli relacje (>, <, =) pomiędzy poszczególnymi cenami.

Liczbowo$_x$	Relacja	Liczbowo$_y$
110000100_2	>	556_8
3123_4		1747_8
110_{10}		11010_3
266_9		110100_3
110111101_2		674_8

19.3.

Sprzedawcy sklepów planety Liczbowo$_i$ wyliczają wartość zakupów klientów, sumując ceny zakupionych towarów w systemie obowiązującym na ich planecie; stosują przy tym metodę dodawania pisemnego.

Przykłady

Dodawanie w systemie o podstawie 2:

$$
\begin{array}{cccccccc}
 & & & & 1 & 0 & 1 & 0 \\
 & & & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 \\
 & & & & 1 & 1 & 0 & 1 \\
+_2 & & & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 \\
\hline
 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1
\end{array}
$$

Dodawanie w systemie o podstawie 4:

$$
\begin{array}{ccccc}
 & & & 2 & 2 \\
 & & 1 & 0 & 3 \\
 & & & 3 & 1 \\
 & +_4 & 1 & 2 & 1 \\
\hline
 & 1 & 0 & 0 & 3
\end{array}
$$

Podsumuj rachunki pana Dwójkowskiego (z planety Liczbowo$_2$) oraz pana Czwórkowskiego (z planety Liczbowo$_4$).

Rachunek pana Dwójkowskiego:

$$
\begin{array}{ccccccc}
 & & & 1 & 0 & 1 & 1 \\
 & & 1 & 0 & 0 & 1 & 0 \\
 & 1 & 1 & 0 & 1 & 1 & 1 \\
 & & 1 & 1 & 0 & 1 & 0 \\
 & & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 \\
+_2 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 \\
\hline
\end{array}
$$

SUMA ……………………………

Rachunek pana Czwórkowskiego:

		3	3
	1	0	2
	3	1	1
	1	3	1
	1	2	3
$+_4$	3	0	1

SUMA …………………

Podaj różnicę wartości obu rachunków w systemie obowiązującym na planecie Liczbowo_{10}.

Różnica rachunków w systemie obowiązującym na planecie Liczbowo_{10} wynosi: …………..

19.4.

Właściciele sieci sklepów ulokowanych na wszystkich planetach galaktyki postanowili dostarczyć do sklepów kalkulatory, które będą dodawały ceny w opisany powyżej sposób. Aby pomóc właścicielom, podaj algorytm dodawania (w postaci pseudokodu lub w języku programowania), który dla dwóch liczb a i b zapisanych w systemie o podstawie $p \in [2,9]$ wyznacza i wypisuje wartość sumy $a +_p b$ zapisaną w systemie o podstawie p zgodnie z poniższą specyfikacją. Twój algorytm **nie może** dokonywać zamiany liczb a i b na inny system pozycyjny.

Specyfikacja

Dane:

p — podstawa systemu, liczba naturalna z przedziału [2,9],

n — liczba cyfr liczb naturalnych a, $b \leq 255$ (przyjmujemy, że krótsza liczba jest uzupełniona z lewej strony zerami, tak aby obie liczby miały taką samą długość),

A[n], A[n−1],..., A[1] – kolejne cyfry liczby a zapisanej w systemie o podstawie p,

B[n], B[n−1],..., B[1] – kolejne cyfry liczby b zapisanej w systemie o podstawie p,

Wyniki:

wartość liczby $c = a +_p b$ zapisana w systemie o podstawie p w postaci ciągu cyfr C[n+1], C[n],…,C[1].

Przykład

Dla następujących danych:

$p = 4$

$n = 4$,

Liczba $a = 3122_4$

Liczba $b = 21_4$

Wynikiem jest liczba $c = 3203_4$

Zawartość tablic A, B, C:

i	5	4	3	2	1
A[i]		3	1	2	2
B[i]		0	0	2	1
C[i]	0	3	2	0	3

Komentarz do zadania

19.1.

Powszechnie znane są algorytmy konwersji liczby z zapisu dziesiętnego na zapis w systemie pozycyjnym o podstawie $s < 10$ i odwrotnie: z zapisu w systemie o podstawie s na system dziesiętny. Aby uniknąć wielokrotnego wykonywania takich konwersji, skorzystamy z zależności między reprezentacjami liczb w systemie o podstawie 2, podstawie $4 = 2 \cdot 2$ oraz podstawie $8=2 \cdot 2 \cdot 2$. Skoncentrujmy się najpierw na systemach o podstawach 2 i 4:

- reprezentację liczby w systemie czwórkowym można uzyskać z jej reprezentacji w systemie binarnym (czyli o podstawie 2), wybierając od końca pary cyfr i zamieniając je na ich czwórkowe reprezentacje;
- reprezentację liczby w systemie binarnym można uzyskać z jej reprezentacji w systemie czwórkowym, zamieniając każdą cyfrę czwórkową na jej dwucyfrową reprezentację binarną.

Ponieważ $8=2^3$, analogiczna własność zachodzi dla konwersji między systemem binarnym a systemem ósemkowym, z tą różnicą, że zamiast bloków 2 cyfr rozważamy bloki o długości 3. Korzystając z powyższych obserwacji, uzyskujemy rozwiązanie:

<table>
<tr><th rowspan="2">Towar</th><th colspan="4">Cena towaru zapisana w systemie liczbowym planety</th></tr>
<tr><th>Liczbowo$_2$</th><th>Liczbowo$_4$</th><th>Liczbowo$_8$</th><th>Liczbowo$_{10}$</th></tr>
<tr><td>Kozaki</td><td>10111011</td><td>2323</td><td>273</td><td>187</td></tr>
<tr><td>Płaszcz</td><td>111010100</td><td>13110</td><td>724</td><td>468</td></tr>
<tr><td>Skuter</td><td>10110110010</td><td>112302</td><td>2662</td><td>1458</td></tr>
</table>

Dokładniej, dla $10111011_{(2)}$ uzyskujemy:

- reprezentację czwórkową: dzieląc 10111011 na bloki 10, 11, 10, 11 i zapisując w systemie o podstawie 4 wartość każdego bloku: 2, 3, 2 i 3;

<table>
<tr><td>1</td><td>0</td><td>1</td><td>1</td><td>1</td><td>0</td><td>1</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="2">10</td><td colspan="2">11</td><td colspan="2">10</td><td colspan="2">11</td></tr>
<tr><td colspan="2">2</td><td colspan="2">3</td><td colspan="2">2</td><td colspan="2">3</td></tr>
</table>

- reprezentację ósemkową: dzieląc 10111011 na bloki 10, 111, 011 i zapisując w systemie o podstawie 4 wartość każdego bloku: 2, 7 i 3.

<table>
<tr><td>1</td><td>0</td><td>1</td><td>1</td><td>1</td><td>0</td><td>1</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="2">010</td><td colspan="3">111</td><td colspan="3">011</td></tr>
<tr><td colspan="2">2</td><td colspan="3">7</td><td colspan="3">3</td></tr>
</table>

Z kolei z $724_{(8)}$ uzyskujemy:

- reprezentację binarną: zamieniając każdą cyfrę ósemkową na jej 3-cyfrową reprezentację binarną, czyli 111, 010, 100; daje to reprezentację 111010100;
- reprezentację czwórkową: dzieląc binarną reprezentację 111010100 na bloki 01, 11, 01, 01 i 00, zapisując w systemie o podstawie 4 wartość każdego bloku: 1, 3, 1, 1 i 0.

Znając zasady konwersji między systemami o podstawach 2, 4 i 8, reprezentację dziesiętną możemy uzyskać za pomocą standardowego algorytmu zamiany liczby z systemu o podstawie p różnej od 10 (np. $p = 2$) na system dziesiętny. Analogicznie, znając reprezentację dziesiętną, wystarczy znaleźć jej reprezentację w jednym z pozostałych systemów, a potem zastosować omówione powyżej reguły konwersji między systemami o podstawach 2, 4 i 8.

19.2.

Używając standardowych algorytmów zamiany z systemu niedziesiętnego na dziesiętny, możemy wszystkie liczby przekształcić na postać dziesiętną i wówczas porównać. Metoda ta wymaga dość dużo obliczeń, dlatego pokażemy sposób wymagający mniej pracy. Podobnie jak w rozwiązaniu zadania 1 polegać on będzie na wykorzystaniu faktu, że dwie cyfry w systemie o podstawie *s* odpowiadają jednej cyfrze w systemie o podstawie s^2, podobnie trzy cyfry w systemie o podstawie *s* odpowiadają jednej cyfrze w systemie o podstawie s^3):

556_8=101101110_2 < 110000100_2
3123_4=11011011_2, 1747_8=001111100111_2, czyli 3123_4<1747_8
266_9=022020_3, czyli 266_9<110100_3
674_8=110111100_2, czyli 6748<1101111012

Jedyny przykład wymagający konwersji na system dziesiętny to porównanie 110_{10} i 11010_3=81_{10}+27_{10}+3_{10}=111_{10}.

19.3.

Możemy wszystkie liczby w rachunku zamienić na system dziesiętny i je dodawać. Inne rozwiązanie polega na zastosowaniu metody dodawania pisemnego przeprowadzonego na reprezentacji binarnej i czwórkowej. Pokażemy je dla par liczb z rachunku pana Dwójkowskiego. Najpierw dodamy dwie pierwsze liczby.

przeniesienie:		0	0	1	0	
			1	**0**	**1**	**1**
	$+_2$	**1**	**0**	**0**	**1**	**0**
SUMA:		**1**	**1**	**1**	**0**	**1**

Następnie do wyniku dodamy trzecią liczbę

przeniesienie:		1	1	1	1	1	1	
				1	**1**	**1**	**0**	**1**
	$+_2$		**1**	**1**	**0**	**1**	**1**	**1**
SUMA:		**1**	**0**	**1**	**0**	**1**	**0**	**0**

Dodając następnie liczby: 11010_2, 11001_2 i 101011_2, uzyskamy wynik 10110010_2.

Analogicznie postępujemy dla reprezentacji czwórkowych. Suma dwóch pierwszych liczb to:

przeniesienie:		1	1	
			3	**3**
	$+_4$	**1**	**0**	**2**
SUMA:		**2**	**0**	**1**

Dodając następnie liczby: 311_4, 131_4, 123_4 i 301_4, uzyskamy wynik 2333_4.

Następnie zamieniamy obie obliczone sumy na system dziesiętny:

10110010_2=2_{10}+16_{10}+32_{10}+128_{10}=178_{10} oraz 2333_4=3_{10}+$3_{10}\cdot 4_{10}$+$3\cdot 16_{10}$+$2\cdot 64_{10}$=191_{10}.

A zatem różnica wartości rachunków wynosi 13_{10}.

19.4.

Zadanie można rozwiązać, implementując zasadę dodawania pisemnego, której przykłady podaliśmy w rozwiązaniu zadania 3. Zgodnie z tą zasadą dodajemy odpowiadające sobie cyfry i przeniesienia, zaczynając od prawej strony. Przyjmujemy przy tym, że ostatnie przeniesienie $R[1]$ (na skrajnie prawej pozycji 1) jest równe zero. Ponadto wiemy, że:

- i-ta cyfra wyniku jest równa $(A[i] + B[i] + R[i])$ mod p, gdzie $R[i]$ to i-te przeniesienie,
- $(i + 1)$-sze przeniesienie $R[i + 1]$ jest równe $(A[i] + B[i] + R[i])$ div p,

gdzie mod i div oznaczają odpowiednio operacje reszty z dzielenia i wyniku dzielenia całkowitego (tzn. zaokrąglenia dokładnego wyniku dzielenia do liczby całkowitej w dół). Musimy jednak uwzględnić, że wynik może być o jedną cyfrę dłuższy od dodawanych liczb. Dlatego przyjmiemy, że wynik ma n+1 cyfr i najbardziej znaczącą cyfrę wyniku zapiszemy na pozycji n+1.

```
i ← 1
R[1] ← 0
dopóki i < n+1 wykonuj
        c ← A[i] + B[i] + R[i]
        C[i] ← c mod p
        R[i + 1] ← c div p
        i ← i + 1
C[n+1] ← R[n+1]
```

W modelu odpowiedzi zamieściliśmy trochę inne rozwiązanie:

- zamiast tablicy przeniesień R przechowujemy tylko aktualne przeniesienie, w zmiennej r;
- pokazujemy tam, jak można uniknąć stosowania operatorów mod i div, korzystamy przy tym z tego, że $A[i]+B[i]$ jest zawsze nie większe niż $2p - 2$, a reszta $R[i]$ jest równa 0 lub 1.

Zadanie 20.

Wiązka zadań *Liczba narcystyczna*

Niech dana będzie liczba naturalna x, której zapis dziesiętny ma n cyfr:

$$x = a_{n-1}10^{n-1} + a_{(n-2)}10^{n-2} + \cdots + a_1 10 + a_0 \qquad (a_{n-1} \neq 0).$$

Powiemy, że liczba x jest *narcystyczna*, jeśli suma jej cyfr podniesionych do potęgi n-tej jest równa x, tzn.

$$a_{n-1}^n + a_{n-2}^n + \cdots + a_1^n + a_0^n = x.$$

Na przykład liczba 1634 jest narcystyczna, ponieważ

$$1^4 + 6^4 + 3^4 + 4^4 = 1634.$$

Powiemy, że liczba x jest *B-narcystyczna*, jeśli jej zapis w systemie o podstawie B ma n cyfr, których suma n-tych potęg jest równa x, tzn.

$$x = a_{n-1}B^{n-1} + a_{(n-2)}B^{n-2} + \cdots + a_1 B + a_0 \quad \text{oraz} \quad a_{n-1}^n + a_{n-2}^n + \cdots + a_1^n + a_0^n = x.$$

Na przykład liczba 289 jest 5-narcystyczna, ponieważ